

1. Chemické látky a jejich názvosloví

1.1 Atomy, molekuly, elektronegativita

Atom budeme uvažovat jako základní stavební jednotku hmoty. Skládá se z jádra, které obsahuje kladně nabitě protony a neutrální částice – neutrony; má tedy kladný elektrický náboj. Jádro je obklopeno elektronovým obalem, tvořeným elektrony, což jsou záporně nabitě částice. Pokud se atom nachází sám o sobě, nikoliv ve sloučenině, je počet kladných protonů a záporných elektronů stejný, tzn. je elektroneutrální (elektrický náboj nesloučeného atomu je 0). Poslední vrstva elektronového obalu atomu obsazená elektrony se označuje jako valenční sféra (několik posledních atomů). Ta se podílí na tvorbě chemických vazeb mezi atomy.

Látky z chemického hlediska dělíme na látky čisté a směsné. Čisté látky zahrnují chemické prvky (atomy, chemická individua) a sloučeniny (molekuly). Směsné látky mohou být homogenní (např. slitiny, sklo), nebo heterogenní (např. beton, keramika).

Atomy spojené chemickými vazbami tvoří neutrální (nenabitě) částice, neboli molekuly (např. H_2O). Pokud má vzniklá částice elektrický náboj, hovoříme o iontu, je-li nabitý kladně, jde o kation (např. H_3O^+), pokud záporně, je to anion (např. OH^-).

Všechny chemické prvky jsou seřazeny v periodické tabulce prvků (PTP) v pořadí podle svého protonového čísla Z , tedy podle počtu protonů, což je základní parametr odlišující prvky (atomy) mezi sebou. V tabulce dále najdeme zejména atomovou hmotnost a elektronegativitu. To je relativní veličina popisující schopnost atomu přitahovat k sobě elektrony. Nejvyšší elektronegativitu mají prvky v tabulce vpravo nahoře (halogeny, kyslík, dusík atd.). Směrem doleva a dolů se elektronegativita snižuje, nejnižší ji mají alkalické kovy a kovy alkalických zemin.

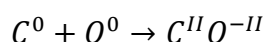
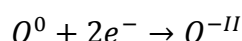
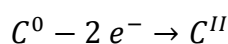
Vysoká elektronegativita prvků v pravé části tabulky způsobuje, že v chemických sloučeninách většinou tvoří aniony, záporné částice. Naopak kovy mají nízkou elektronegativitu, elektrony snadno ztrácejí a nabývají tak kladný náboj, tvoří kationy.

1.1.1 Oxidační číslo

České anorganické názvosloví je založeno na konceptu oxidačního čísla. To vyjadřuje rozdíl mezi počtem elektronů přítomných v určitém atomu v základním (neutrálním) stavu (mimo sloučeninu) a počtem elektronů přítomných v tomto atomu v dané sloučenině.

Př. Představme si reakci jednoho uhlíku (6 elektronů, elektronegativita 2,5) s jedním kyslíkem O (8 elektronů, elektronegativita 3,5) za vzniku molekuly CO. Vyšší elektronegativita kyslíku znamená, že vazba mezi kyslíkem a uhlíkem bude realizována tak, že 2 elektrony od uhlíku budou přitahovány ke kyslíku. Kyslík tak bude mít o 2 elektrony navíc než v neutrálním stavu, jeho oxidační číslo bude $-II$. Naopak uhlík o dva elektrony přijde a získá náboj 2^+ , neboli jeho oxidační číslo bude II . Výsledná sloučenina $C^{II}O^{-II}$ bude elektroneutrální, součet oxidačních čísel všech prvků v ní bude 0:

Počty elektronů přitahovaných a uvolňovaných jednotlivými prvky při jejich reakcích nejsou náhodné; každý prvek má zpravidla jedno nebo několik málo oxidačních čísel, v nichž se vyskytuje ve sloučeninách. Tato „obvyklá“ oxidační čísla jsou dána elektronovou strukturou daného prvku. Každý prvek se snaží zaujmout tzv. „elektronovou konfiguraci vzácného plynu“. Proto např. halogeny (prvky VII.A skupiny PTP) obvykle tvoří aniony s oxidačním číslem $-I$; přijetí jednoho elektronu jim dává elektronovou konfiguraci následujícího vzácného plynu ležícího v tabulce hned vedle. Stejně tak alkalické kovy ztrátou jednoho elektronu (tvoří kation $+I$) zaujmou konfiguraci vzácného plynu ležícího v tabulce na předešlé pozici.

1.2 Systém a názvosloví anorganických látek

Ačkoliv v PTP najdeme české názvy prvků, nomenklatura chemie vychází z počátečních písmen latinských názvů prvků, Tab. 1.

Tab. 1 Příklady názvu prvků a jejich symbolů

Český název	Anglický název	Latinský název	Symbol prvku
vodík	hydrogen	hydrogenium	H
kyslík	oxygen	oxygenium	O
křemík	silicon	silicium	Si

Jak jsme si řekli výše, základem českého názvosloví anorganických látek jsou oxidační čísla. Kladné oxidační číslo prvku (I až VIII) se v názvu jeho sloučeniny vyjadřuje pomocí koncovky, Tab. 2.

Tab. 2 Koncovky oxidačních čísel

Oxidační číslo	Koncovka základní	Koncovka kyseliny	Koncovka soli
I	-ný	-ná	-nan
II	-natý	-natá	-natan
III	-itý	-itá	-itan
IV	-ičitý	-ičitá	-ičitan
V	-ečný, -ičný	-ečná, -ičná	-ečnan, ičnan
VI	-ový	-ová	-an
VII	-istý	-istá	-istan
VIII	-ičelý	-ičelá	-ičelan

Stačí naučit se základní tvary koncovek, kyseliny a soli pak už snadno odvodíme.

Obecně platí, že ve vzorci se na prvním místě uvádí kation na druhém anion, $\mathbf{K^+ A^-}$.

Existují výjimky potvrzující toto pravidlo, např. amoniak NH_3 , kde je na prvním místě aniont a kationt až na druhém.

Koncovka kationtu se odvodí dle oxidačního čísla, Tab. 2, koncovka – **an** pro anionty odvozené od kyslíkatých kyselin, přičemž v názvu se odrazí koncovka dle oxidačního čísla středového prvku (dusičnan, dusitan, síran, chlornan atd.), Tab. 2, a – **id** pro anionty odvozené od bezkyslíkatých kyselin a všechny ostatní anionty (chlorid, fluorid, tellurid, selenid atd.).

- ✎ *Záporná oxidační čísla ($-I$ až $-III$) podle koncovky nepoznáme, tudíž si prvky se záporným oxidačním číslem musíme pamatovat.*
- ✎ *Dále nepoznáme z názvu oxidační číslo vodíku; to je v běžných sloučeninách I a musíme si ho zapamatovat. Celá molekula pak musí být elektroneutrální, součet oxidačních čísel musí být 0 .*

1.2.1 Oxidy

Oxidy jsou binární (dvouprvkové) sloučeniny kyslíku s jinými prvky. Kyslík má vysokou elektronegativitu a v oxidech má většinou oxidační číslo $-II$. Oxidační číslo druhého prvku poznáme podle koncovky. Poměr kyslíku a druhého prvku musíme volit tak, aby celá molekula byla elektroneutrální (součet oxidačních čísel roven 0).

Př. Odvození názvu molekuly CO_2 :

- O^{-II} ,
- elektroneutrální molekula $\rightarrow$ máme $2 * (-II) = -4 \rightarrow$ uhlík tedy musí mít $+IV$,
- koncovka pro oxidační číslo $+IV$ je $-ičitý$,
- název molekuly - oxid uhličitý.

- ✎ *Jedinou (pro náš kurs) sloučeninou, ve které má kyslík jiné oxidační číslo než $-II$ je peroxid vodíku H_2O_2 . Jelikož vodík má I , tak kyslík má v peroxidu $-I$.*

1.2.2 Hydroxidy

Hydroxidy jsou sloučeniny obsahující kovový kation a skupinu $(OH)^{-1}$, tzv. hydroxidový anion. Ten má náboj -1 , neboť obsahuje jeden O^{-II} a jeden H^+ . Elektrický náboj získáme jako součet oxidačních čísel v iontu. Jinak se pojmenování hydroxidů řídí stejnými pravidly jako oxidů.

Př. Odvození názvu molekuly $NaOH$:

- $(OH)^{-1}$,
- elektroneutrální molekula $\rightarrow$ máme $1 * (-1) = -1 \rightarrow$ sodík tedy musí mít $+I$,

c) koncovka pro oxidační číslo +I je – ný,

d) název molekuly – hydroxid sodný.

Hydroxidy se po smíchání s vodou více nebo méně (např. $\text{Ca}(\text{OH})_2$) rozpouštějí, přičemž disociují, tzn. rozpadají se na aniony a kovové kationy (např. Ca^{2+}). Rozpuštěné hydroxidy způsobují alkalickou reakci roztoku ($\text{pH} > 7$).

1.2.3 Bezokysličené kyseliny

Kyselina je látka (anorganická nebo organická), která při rozpouštění ve vodě uvolňuje H^+ , vodíkový kation (proton H^+). Roztoky kyselin mají kyselou reakci ($\text{pH} < 7$).

Vzorec každé anorganické kyseliny (bezokysličené stejně jako okysličené) vždy začíná vodíkem. Podle toho také poznáme ze vzorce, že se jedná o kyselinu.

Jako bezokysličené kyseliny jsou označovány sloučeniny vodíku s několika málo elektronegativnějšími prvky. První skupinou bezokysličených kyselin jsou binární sloučeniny vodíku s halogeny (oxidační číslo **-I**), např. kyselina fluorovodíková HF a analogicky HCl, HBr a HI.

Do této skupiny dále patří sulfanová kyselina H_2S (sirovodíková kyselina, síra zde má oxidační číslo **-II**). A nakonec jedna tříprvková sloučenina: kyselina kyanovodíková HCN.

Látky označené v této kapitole jako bezokysličené kyseliny se někdy také označují jednoslovným názvem, např. chlorovodík místo kyselina chlorovodíková. Pokud použijeme tento jednoslovný název, máme na mysli danou sloučeninu v plynné formě. Pokud je řeč o kyselině, míní se tento plyn rozpuštěný ve vodě, přičemž s touto „kapalnou“ formou se v laboratoři setkáme častěji.

1.2.4 Okysličené kyseliny

Okysličené kyseliny kromě vodíku obsahují i kyslík a jeden další prvek. Vzorce těchto kyselin se píše v pořadí vodík, prvek X, kyslík ($\text{H}_x\text{X}_y\text{O}_z$). Stále platí, že vodík má oxidační číslo +I, kyslík -II a oxidační číslo prvku poznáme podle koncovky. Většina kyselin obsahuje pouze jeden „jádrový prvek“, ale jsou i výjimky (např. kyselina tetra-hydrogen-di-fosforečná $\text{H}_4\text{P}_2\text{O}_7$).

Př. Odvození názvu kyseliny HBrO_3 :

- a) O^{-II} ,
- b) H má oxidační číslo +I,
- c) elektroneutrální molekula $\rightarrow$ máme $3 * (-II) + (I) = -5 \rightarrow$ brom tedy musí mít oxidační číslo +V,
- d) koncovka pro oxidační číslo +V je –ičný, -ečný,
- d) název kyseliny – kyselina bromičná.

1.2.5 Soli

Soli jsou látky formálně vzniklé při reakce kyseliny a hydroxidu (neutralizace). I jejich názvosloví se odvozuje od výchozí kyseliny.

Př. Vznik síranu sodného K_2SO_4 :

- a) neutralizace - reakce kyseliny sírové H_2SO_4 s hydroxidem draselným KOH,
- b) odtržením dvou protonů H^+ v kyselině vzniká síranový anion $(\text{SO}_4)^{2-}$,
- c) odtržením $(\text{OH})^{-1}$ vzniká kation K^+ $\rightarrow$ oxidační číslo +I, koncovka –ný,
- d) reakcí vzniká voda a sůl kyseliny – název bude tvořen dvěma slovy, jménem anionu a kationu. Jméno anionu se odvozuje od kyseliny – zde sírová $\rightarrow$ anion je síran. Druhá část názvu specifikuje kation, jeho oxidační číslo poznáme podle koncovky (resp. naopak).
- e) Vzniká K_2SO_4 – síran draselný.

☞ Poněkud specifickým kationem je amonný. Vzniká při reakcích amoniaku NH_3 (ten je alkalický, ale není to klasický hydroxid – neobsahuje skupinu OH) s kyselinami tak, že amoniak přijme jeden H^+ kation. S kyselinou dusičnou dává amoniak dusičnan amonný.

- ✎ U *vícesytných kyselin* – kyselin obsahujících 2 nebo více protony H^+ , se setkáváme s existencí několika typů solí, podle počtu uvolněných vodíků. Kyselina sírová H_2SO_4 má dva vodíky, může tedy tvořit dva typy solí. Úplnou neutralizací všech H^+ vznikají *sírany* (např. K_2SO_4). Pokud proběhne je *částečná neutralizace* (do prvního stupně), vznikají hydrogensírany (např. $KHSO_4$).

Řada solí krystalizuje ve formě hydrátů, to znamená, že jejich krystaly obsahují v mřížce zabudované molekuly vody, krystalovou vodu, $CaSO_4 \cdot 2 H_2O$ je dihydrát síranu vápenatého, Tab. 3.

Tab. 3 Předpony označující násobek

Počet krystalových vod	Předpona
$\frac{1}{2}$	hemi-
1	mono-
2 – 9	di-, tri-, tetra-, penta-, hexa-, hepta-, nona-
10	deka-
11	undeka-
12	dodeka-

Úlohy ukázkové I.

1. Názvy a vzorce oxidů:

BaO.....oxid barnatý	oxid fosforečný.....P ₂ O ₅
SO ₂ .....oxid siřičitý	oxid cíničitý.....SnO ₂
Ce ₂ O ₃ .....oxid ceritý	oxid cesný.....Cs ₂ O
UO ₃ .....oxid uranový	oxid křemičitý.....SiO ₂
Mn ₂ O ₇ .....oxid manganistý	oxid železnatý.....FeO

2. Názvy a vzorce:

KOH.....hydroxid draselný	hydroxid vápenatý.....Ca(OH) ₂
Fe(OH) ₃ .....hydroxid železitý	hydroxid rubidný.....RbOH
Zn(OH) ₂ .....hydroxid zinečnatý	hydroxid hlinitý.....Al(OH) ₃

3. Názvy a vzorce kyselin:

H ₂ SO ₃ .....kyselina siřičitá	kyselina dusičná.....HNO ₃
H ₂ Cr ₂ O ₇ .....kyselina dichromová	kyselina chlorečná.....HClO ₃
H ₂ SeO ₄ .....kyselina selenová	kyselina křemičitá.....H ₂ SiO ₃

Úlohy k procvičení I.

1. HNO_2
2. HClO_4
3. $\text{Zn}(\text{OH})_2$
4. CsNO_3
5. $\text{CaSO}_4 \cdot \frac{1}{2} \text{H}_2\text{O}$
6. $(\text{NH}_4)_2\text{S}$
7. $\text{Al}(\text{NO}_3)_3$
8. H_3BO_3
9. PBr_5
10. $\text{CuSO}_4 \cdot 5 \text{H}_2\text{O}$
11. $\text{Ni}(\text{CN})_2$
12. CaSiO_3
13. $\text{MgCl}(\text{OH})$
14. CaF_2
15. Si_2H_6
16. dodekahydrát síranu hlinitého
17. uhličitan hořečnatý
18. hydrogensířičitan sodný
19. sulfid kademnatý
20. kyselina hexahydrogen telurová
21. uhličitan amonnohořečnatý
22. oxid chloričitý
23. kyselina trihydrogenarseničná
24. chlornan vápenatý
25. chlorid lanthanitý
26. chlorečnan amonný
27. manganistan sodný
28. dichroman draselný
29. kyanid zlatitý
30. sulfid arsenitý

Příloha I

Vzorec	Český název	Anglický název	Ruský název
GeI ₄	jodid germaničitý	germanium(IV) iodide	йодид германия
Cu ₃ N	nitrid měďný	copper(I) nitride	нитрид меди
BaH ₂	hydrid barnatý	barium hydride	гидрид бария
Bi ₂ Te ₃	tellurid bismutitý	bismuth telluride	теллурид висмута
Ca(HS) ₂	hydrogensulfid vápenatý	calcium hydrogensulfide	сероводород кальция
ClO ₂	oxid chloričitý	chlorine dioxide	диоксид хлора
FeSO ₄ ·7H ₂ O	heptahydrát síranu železnatého	ferrous sulfate heptahydrate	гептагидрат сульфата железа
HIO ₄	kyselina jodistá	periodic acid	периодическая кислота
Mg(ClO ₄) ₂	chloristan hořečnatý	magnesium perchlorate	перхлорат магния
FePO ₄	fosforečnan železitý	ferric phosphate	фосфат железа
BaO ₂	peroxid barnatý	barium peroxide	перекись бария
Mn(NO ₃) ₂	dušičnan manganatý	manganise(II) nitrate	нитрат марганца
Ni(CN) ₂	kyanid nikelnatý	nickel(II) cyanide	цианистый никель
NH ₄ H ₂ PO ₄	dihydrogenfosforečnan amonný	ammonium dihydrogenphosphate	дигидрофосфат аммония
SbCl ₅	chlorid antimoničný	antimony chloride	хлорид сурьмы
CaC ₂	karbid vápníku	calcium carbide	карбид кальция
CaSO ₃	siřičitan vápenatý	calcium sulphite	сульфит кальция
NaClO ₂	chloritan sodný	sodium chlorite	хлорит натрия
Sn(SO ₄) ₂ ·2H ₂ O	dihydrát síranu cíničitého	dihydrate of stannic sulphate	дигидрат тинникового сульфата
Na ₂ MnO ₄	manganan sodný	sodium manganate	манганат натрия
NaMnO ₄	manganistan sodný	sodium permanganate	перманганат натрия
CuH	hydrid měďný	cuprous hydride	гидрид меди
Cs ₂ SeO ₄	selenan cesný	caesium selenate	селенат цезия
HClO ₂	kyselina chloritá	chlorous acid	хлористая кислота
Ag ₂ Te	telurid stříbrný	silver telluride	серебряный теллурид
H ₄ P ₂ O ₆	kyselina tetrahydrogen difosforičitá	Hypophosphoric acid	гипофосфорная кислота
PdS	sulfid paladnatý	palladium sulfide	сульфид палладия
BBr ₃	bromid boritý	boron bromide	бромид бора
Pt(OH) ₂	hydroxid platnatý	platinum hydroxide	гидроксид платины
H ₄ SiO ₄	kyselina tetrahydrogenkřemičitá	tetrahydrogen silicic acid (orthosilicic acid)	ортокремниевая кислота
I ₂ O ₅	oxid jodičný	iodine pentoxide	пятиокись йода
Cu(SCN) ₂	rhodanid měďnatý	copper(I) thiocyanide	тиоцианид меди
Na ₂ S	sulfid sodný	sodium sulfide	сульфид натрия
AgI	jodid stříbrný	silver iodide	йодид серебра
KBr	bromid draselný	potassium bromide	бромид калия
N ₂ O	oxid dusný	dinitrogen oxide	оксид азота(I)
NO	oxid dusnatý	nitrogen oxide	оксид азота(II)
NO ₂	oxid dusičitý	nitrogen dioxide	оксид азота(IV)
N ₂ O ₅	oxid dusičný	dinitrogen pentoxide	пятиокись азота
CaO	oxid vápenatý	calcium oxide	оксид кальция
OsO ₄	oxid osmičelý	osmium oxide	
P ₂ O ₅	oxid fosforečný	diphosphorus pentoxide	оксид осмия

CHO – cvičení, FSv, ČVUT v Praze

P_2O_3	oxid fosforitý	diphosphorus trioxide	триоксид дифосфора
H_2O_2	peroxid vodíku	peroxide	перекись
B_2O_3	oxid boritý	boron oxide	оксид бора
HCl	kyselina chlorovodíková	hydrochloric acid	соляная кислота
HF	kyselina fluorovodíková	hydrofluoric acid	плавиковая кислота
H_2SO_4	kyselina sírová	sulfuric acid	серная кислота
HNO_3	kyselina dusičná	nitric acid	азотная кислота
H_2SO_3	kyselina siřičitá	sulfurous acid	сернистая кислота
$HClO_4$	kyselina chloristá	perchloric acid	хлорная кислота
NaOH	hydroxid sodný	sodium hydroxide	едкий натр, гидроксид натрия
$Ca(OH)_2$	hydroxid vápenatý	calcium hydroxide	гидроксид кальция
$Al(OH)_3$	hydroxid hlinitý	aluminium hydroxide	гидроксид алюминия
NH_3	amoniak	ammonia	аммиак
Na_2HPO_4	hydrogenfosforečnan sodný	sodium hydrogenphosphate	гидрофосфат натрия
$CaSO_4$	síran vápenatý	calcium sulphate	сульфат кальция
Na_2SO_3	siřičitan sodný	sodium sulphite	сульфит натрия
$KMnO_4$	manganistan draselný	potassium permanganate	перманганат калия
$KClO_4$	chloristan draselný	potassium perchlorate	перхлорат калия
K_2MnO_3	manganičitan draselný	potassium manganite	манганит калия
$(NH_4)_2Cr_2O_7$	dichroman amonný	ammonium dichromate	дихромат аммония
$CaSi_2O_5$	dikřemičitan vápenatý	calcium disilicate	дисиликат кальция
CuS	sulfid mědnatý	cupric sulfide	сульфид меди
$Ca(H_2PO_4)_2$	dihydrogenfosforečnan vápenatý	calcium dihydrogenphosphate	дигидрофосфат кальция
$Ca(HCO_3)_2$	hydrogenuhlíčitan vápenatý	calcium hydrogencarbonate	гидрокарбонат кальция
$KHSO_4$	hydrogensíran draselný	potassium hydrogensulfate	гидросульфат калия
$CaMg(CO_3)_2$	uhlíčitan vápenato- hořečnatý	calcium-magnesium carbonate	карбонат кальция и магния
K_2CrO_4	chroman draselný	potassium chromate	хромат калия
H_2O	voda	water	воды
HI	jodovodík	hydrogen iodide	иодистый водород
PH_3	fosfan	phosphane	фосфаном
SiH_4	silan	silane	силан
As_2S_3	sulfid arsenitý	arsenic sulfide	сульфид мышьяка
$CaCl_2$	chlorid vápenatý	calcium chloride	хлорид кальция
Cl_2O_7	oxid chloristý	chlorine heptoxide	гектоксид хлора
CO_2	oxid uhličitý	carbon dioxide	диоксид углерода
KCN	kyanid draselný	potassium cyanide	цианид калия
Mg_3N_2	nitrid hořečnatý	magnesium nitride	цианид калия
H_2S	kyselina sulfanová	hydrogen sulfide acid	сероводородная кислота
$HMnO_4$	kyselina manganistá	permanganate acid	перманганата кислота
HPO_2	kyselina fosforitá	phosphorous acid	фосфористая кислота
HNO_2	kyselina dusitá	nitrous acid	азотистая кислота
HCN	kyselina kyanovodíková	hydrogen cyanide acid	Синильная (цианистоводородная) кислота
H_2CO_3	kyselina uhličitá	carbonic acid	угольная кислота
Na_2CO_3	uhlíčitan sodný	sodium carbonate	карбонат натрия

CHO – cvičení, FSv, ČVUT v Praze

PbSO ₄	síran olovnatý	plumbous sulphate	сульфат свинца(II)
Cd(NO ₃) ₂	dusičnan kademnatý	cadmium nitrate	нитрат кадмия
CuSO ₄ ·5H ₂ O	pentahydrát síranu měďnatého	pentahydrate of cupric sulphate	пентагидрат сульфата меди(II)
Ba(OH) ₂	hydroxid barnatý	baryum hydroxide	гидроксид бария
KOH	hydroxid draselný	potassium hydroxide	гидроксид калия
NH ₄ OH	hydroxid amonný	ammonium hydroxide	гидроксид аммония
H ₂ SiO ₃	kyselina křemičitá	silicic acid	кремниевая кислота
KAl(SO ₄) ₂	síran draselno-hlinitý	potassium-aluminium sulphate	сульфат калий-алюминий
H ₂ CrO ₄	kyselina chromová	chromic acid	хромовая кислота
NaClO	chlornan sodný	sodium hypochlorite	гипохлорит натрия

Příloha II

Atom, skupina	Neutrální	Kation	Anion	Ligand	Organika
H	vodík	H ⁺ hydrogen	H ⁻ hydrid	H ⁻ hydrido	
F	fluor		F ⁻ fluorid	F ⁻ fluoro	-F fluor
Cl	chlor		Cl ⁻ chlorid	Cl ⁻ chloro	-Cl chlor
ClO			ClO ⁻ chlornan (Cl ^I)		
ClO ₂	oxid chloričitý (Cl ^{IV})		ClO ₂ ⁻ chloritan (Cl ^{III})		
ClO ₃			ClO ₃ ⁻ chlorečnan (Cl ^V)		
ClO ₄			ClO ₄ ⁻ chloristan (Cl ^{VII})		
Br	brom		Br ⁻ bromid	Br ⁻ bromo	-Br brom
I	jod		I ⁻ iodid	I ⁻ jodo	-I jod
O	atom kyslíku		O ²⁻ oxid (O ^{II})	O ²⁻ oxo	=O oxo
O ₂	molekula kyslíku		O ₂ ²⁻ peroxid (O ^I)		-O-O- peroxy
O ₃	ozon				
H ₂ O	voda			H ₂ O aqua	
H ₃ O		H ₃ O ⁺ hydroxonium			
OH			OH ⁻ hydroxid	OH ⁻ hydroxo	-OH hydroxyl
S	atom síry		S ²⁻ sulfid (S ^{II})	S ²⁻ sulfido, thio	-S- thio
S ₂	molekula síry		S ₂ ²⁻ disulfid		-S-S- dithio
HS			HS ⁻ hydrogensulfid (S ^{II})		-SH merkapto
S ₂ O ₃			S ₂ O ₃ ²⁻ thiosíran (S ^{VI} a S ^{II})		
SO ₂	oxid siřičitý (S ^{IV})		SO ₂ ²⁻ siřičitan (S ^{IV})		
SO ₃	oxid siřový (S ^{VI})		HSO ₃ ⁻ hydrogensiřičitan (S ^{IV})		-SO ₃ H kys.sulfonová
HSO ₃			SO ₄ ²⁻ síran (S ^{VI})	SO ₄ ²⁻ sulfato	
SO ₄			N ³⁺ nitrid (N ^{III})		
N	atom dusíku		N ₃ ⁻ azid		
N ₂	molekula dusíku		NH ²⁻ imid (N ^{III})		-N=N- azo
N ₃			NH ₂ ⁻ amid (N ^{III})		
NH				NH ₃ ammin	-NH ₂ amino
NH ₂					-NH ₃ ⁺ amonio
NH ₃	amoniak (N ^{III})				
NH ₄		NH ₄ ⁺ amonium			
NO	oxid dusnatý (N ^{II})			NO nitrosyl	-NO nitroso